

LUONTOSELVITYS KIPERNIEMEN LÄNSIRANNALLA EURASSA

FM Turkka Korvenpää

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy

23.10.2020

Sisällys:

1. JOHDANTO.....	3
2. YLEISKUVAUS.....	4
3. ARVOKKAAT LUONTOTYYPPIKOHTEET	4
4. LUONTOTYYPPIKUVIOT.....	4
5. PESIMÄLINNUSTO	7
6. LIITO-ORAVA.....	7
6.1 Menetelmät	7
6.2 Tulokset ja niiden tulkinta	8
7. MUU LAJISTO.....	10
8. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	10
9. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET	10

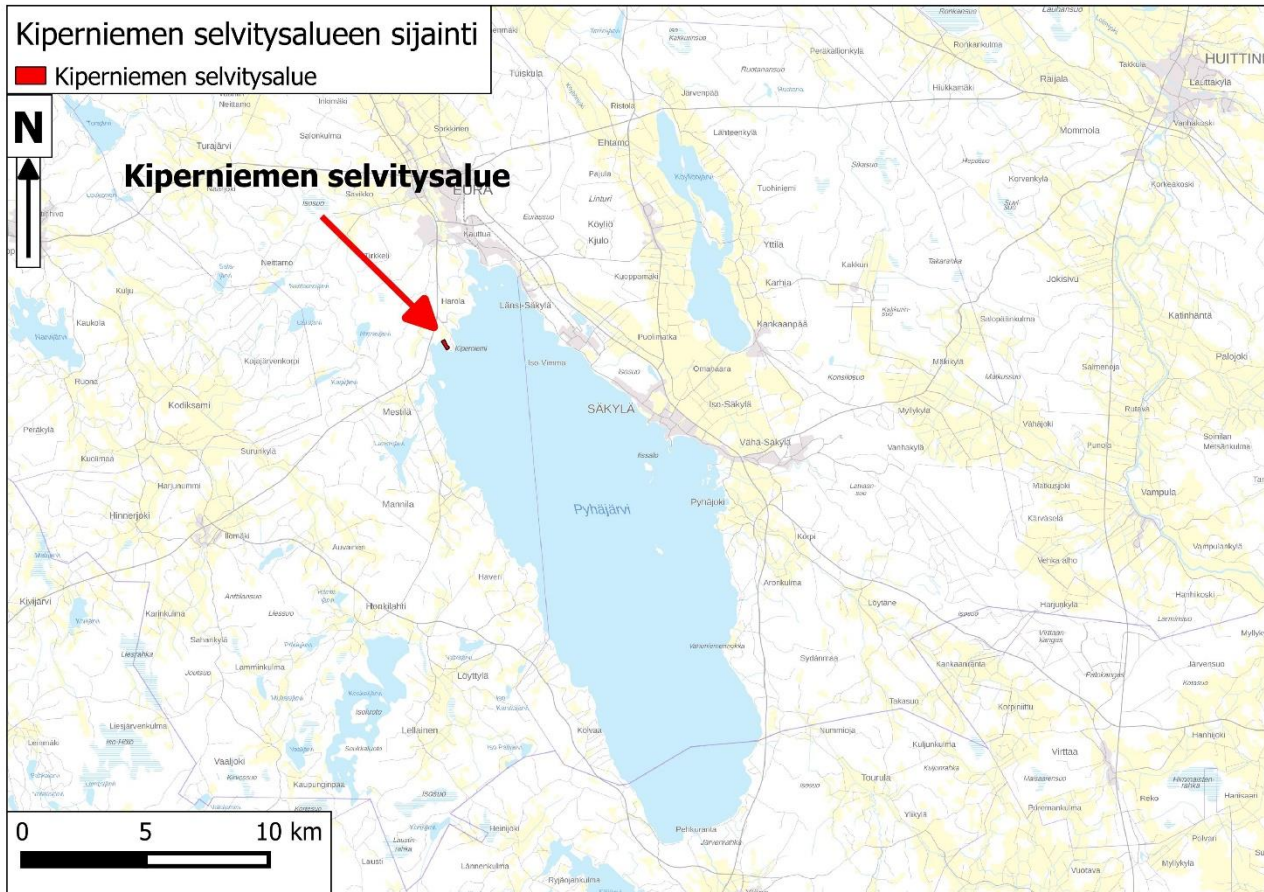
Kannen kuva: Tuoretta kangasmetsää luontotyyppikuviolla 5.

Pohjakartta ja ilmakehät: © Maanmittauslaitos 09/2020

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy
Hanhenskaari 10 as 16
21420 Lieto
Puh. 045-6793602

1. JOHDANTO

Nosto Consulting Oy tilasi Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:ltä luontoselvityksen Eurassa, Kiperniemen länsirannalla sijaitsevalta alueelta (Kartta 1).

Kartta 1. Selvitysalueen sijainti.

Selvityksen tarkoituksena oli kartoittaa alueen luontoarvoja ja arvioida niiden vaikutusta maankäyttöön. Työhön sisältyi liito-oravakartoitus, uhanalaisten ja EU:n luontodirektiivin IV-liitteen lajien esiintymien selvitys sekä luontotyyppikartoitus. Luontotyyppikartoituksessa kartoitettiin mahdolliset luonnonsuojelulain 29 §:n suojelemat luontotyypit, luonnonsuojelulain 23 §:n mukaiset luonnonmuistomerkit, vesilain 2. luvun 11 §:n mukaiset suojeltavat pienvedet, metsälain 10 §:n tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt, valtakunnalliset Metso-kriteerit täyttävät kohteet, uhanalaiset luontotyypit sekä muut luonnonarvoiltaan merkittävät luontotyypit. Lisäksi alue jaettiin kasvillisuudeltaan ja luonnonoloiltaan yhtenäisiin luontotyyppikuvioihin. Pesimälinnustoa selvitettiin yhden käyntikerran perusteella, sillä alue on miltei kokonaan rakennettu, minkä vuoksi se ei sovi

häiriöherkille lajeille. Erillistä lepakkokartoitusta ei tehty, koska alue on pieni ja suurimmaksi osaksi jo rakennettu.

Luontoselvityksen laati FM (biologi) Turkka Korvenpää. Selvityksen maastotyöt suoritettiin 20.5. ja 25.8.2020. Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta hankittiin ote Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämästä uhanalaisten lajien esiintymätietokannasta (Hertta). Työssä hyödynnettiin myös Laji.fi -lajihavaintopalvelua (www.laji.fi).

2. YLEISKUVAUS

Kiperniemi sijaitsee Pyhäjärven länsirannalla Kauttualta noin 4 km etelään (Kartta 1). Selvitysalue kattaa niemen länsirannan aivan niemen eteläisintä kärkeä lukuun ottamatta. Länsiranta on miltei kokonaan rakennettu. Niemenkärjen lähellä on vain yksi rakentamaton tontti.

3. ARVOKKAAT LUONTOTYYPPIKOhteET

Selvitysalueella ei ole luonnonsuojelulain suojelemia luontotyyppejä, rauhoitettuja luonnonmuistomerkkejä, vesilain suojelemia pienvesiä, metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä, valtakunnalliset Metso-kriteerit täyttäviä kohteita, uhanalaisia luontotyyppejä eikä muitakaan erityisen arvokkaita luontotyyppikohteita.

4. LUONTOTYYPPIKUVIOT

Selvitysalueen jaettiin seitsemään luontotyyppikuvioon, jotka esitellään alla. Kuvionumerointi on esitetty kartoissa 2-3.

Kuvio 1: Ojituksen turvekankaaksi kuivattama saniaiskorpi, jossa kasvaa harvaa järeää kuusikkoa (Kuva 1). Vallitsevan puuston alla on paikoin tiheää kuusitaimikkoa. Kasvistoon kuuluvat mm. isoalvejuuri (*Dryopteris expansa*) ja tesma (*Milium effusum*).

Kuvio 2: Tuoreen kankaan harvennettu nuorehko metsä, jossa kasvaa mäntyä, kuusta ja koivua. Kenttäkerroksessa tavataan runsaiden mustikan (*Vaccinium myrtillus*) ja

metsäkastikan (*Calamagrostis arundinacea*) ohella mm. oravanmarjaa (*Maianthemum bifolium*) ja sananjalkaa (*Pteridium pinetorum*). Lahopuuta ei ole.

Kuva 1. Harvaa, järeää kuusikkoa luontotyyppikuviolla 1.

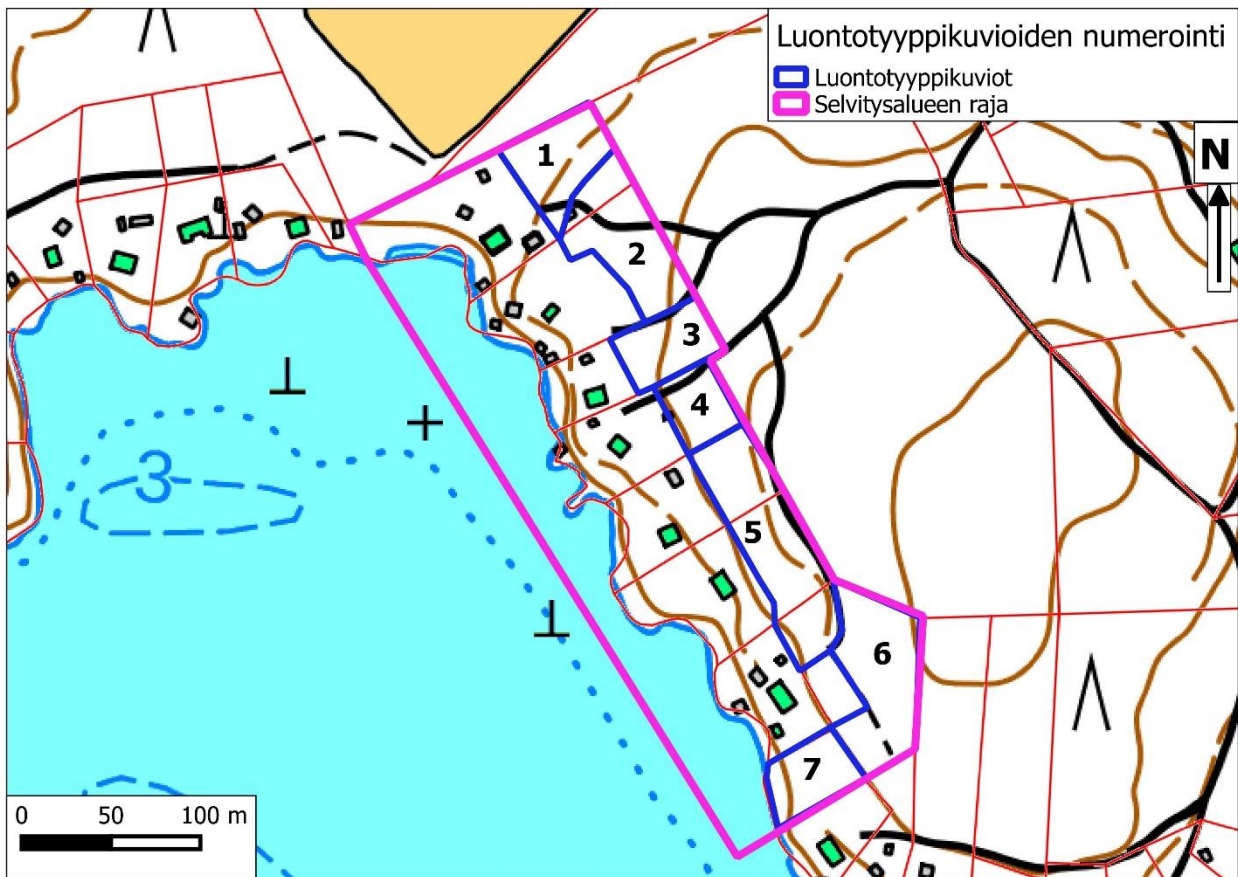
Kuvio 3: Melko varttunut tuore kangasmetsä, jonka puusto koostuu kuusista, männyistä ja koivuista. Kasvistoon kuuluvat mm. mustikka, metsäkastikka ja oravanmarja.

Kuvio 4: Melko varttunutta ja tiheää tuoretta kangasmetsää. Valtapuu kuusen ohella kuviolla kasvaa koivua. Kasvistoon kuuluvat esim. mustikka ja metsäkastikka. Lahopuuta ei ole.

Kuvio 5: Harvaa, järeää tuoreen kankaan kuusikkoa (Kannen kuva). Kookkaiden puiden seassa kasvaa tiheässä nuorta puustoa ja puiden taimia (kuusta, koivua ja mäntyä). Kenttäkerroksessa tavataan mm. mustikkaa, puolukkaa (*Vaccinium vitis-idaea*), metsäkastikkaa, metsälauhaa (*Avenella flexuosa*) ja metsätähteä (*Lysimachia europaea*).

Kuvio 6: Tiheä, nuori, kuusivaltainen tuore kangasmetsä, jossa kasvaa myös vähän koivua ja paljon haapaa. Kasvistoon kuuluvat mm. mustikka ja metsäkastikka.

Kuvio 7: Tuore kangasmetsä, jossa kasvaa harvaa järeää männikköä. Vallitsevan puuston alla on tiheää nuorempaa puustoa (koivua, kuusta ja mäntyä). Kenttäkerroksessa tavataan mm. mustikkaa.

Kartat 2-3. Luontotyyppikuvioiden numerointi maastokartalla ja ilmakuvalla.

5. PESIMÄLINNUSTO

Pesimälinnustoa selvitettiin 20.5.2020 liito-oravakartoituksen yhteydessä. Maastokäynti tehtiin aamulla klo 9.15-10.25. Sää oli melko viileä (+8 °C), lähes selkeä ja heikkotuulinen. Lintujen laulu oli aktiivista, joten linnustosta saatiin suhteellisen hyvä käsitys. Kesämökkien piholla ei liikuttu, mutta rakennetuilla rannoilla tuskin pesii merkittävää vesi- ja rantalinnustoa.

Selvitysalueen ja sen välittömän lähiympäristön pesimälinnustoon kuuluvat pajulintu (viisi paria), peippo (viisi paria), talitiainen (kaksi paria), metsäkirvinen (yksi pari), kirjosiippo (yksi pari), peukaloinen (yksi pari), sinitiainen (kaksi paria), punarinta (yksi pari), mustarastas (yksi pari), sirittäjä (yksi pari) ja hippiäinen (yksi pari). Lisäksi havaittiin palokärki (EU:n lintudirektiivin I-liitteen laji), joka ei pesinyt alueella.

Pesimälinnusto on tavanomaista, eikä linnustoon perustuvia maankäyttösuosituksia ole tarpeen antaa.

6. LIITO-ORAVA

6.1 Menetelmät

Liito-orava suosii varttuneita, tiheitä kuusisekametsiä, joissa kasvaa kookkaita haapoja. Se pesii puunkoloissa, pöntöissä ja oravan rakentamissa risupesissä, joskus myös rakennuksissa. Laji on uhanalainen ja se on mainittu EU:n luontodirektiivin liitteessä IV, minkä vuoksi liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulain 49 §:n nojalla.

Liito-oravan luotettavin kartoitusjakso ajoittuu maaliskokuulle, jolloin sen papanat ovat väriltään keltaisia – kellertäviä ja siten helpommin havaittavissa kuin kesän ruskeat papanat. Lisäksi keväällä kasvillisuus ei häiritse jätösten havaitsemista. Papanoiden löytyminen osoittaa varsin luotettavasti liito-oravan esiintyvän alueella, joskin vain yksittäisten papanoiden löytyminen yhden tai muutaman puun tyveltä voi viitata myös eläinten tilapäiseen pysähtymiseen niiden siirtyessä alueelta toiselle. Mikäli jätöksiä löytyy vähänkin runsaammin, käyttää liito-orava aluetta pysyvämmän. Runsaan papanamäärän löytyminen kolopuun alta, ympäröivää puustoa selvästi järeämmän tuuhealatuksisen kuusen tyveltä tai linnunpöntön alta viittaa vahvasti pesintään. Usein pesäpuiden tyvirungoilla on myös

virtsaamisjälkiä, jotka voi havaita mm. sammalkasvustojen kuolemisena. Liito-oravat suosivat pesäpuunaan varsinkin tiheiköissä kasvavia puita, sillä tiheä puusto antaa suojaa saalistajilta.

Selvitysalue kartoitettiin 20.5.2020 kävelemällä koko alue pihoja lukuun ottamatta huolellisesti läpi. Liito-oravan esiintymistä selvitettiin etsimällä lajin papanoita runkomaisten haapojen sekä kookkaimpien kuusten ja koivujen tyviltä, mikä on lajin kartoituksessa vakiintunut menetelmä (Nieminen 2017). Lisäksi etsittiin kolopuita ja linnunpönttöjä sekä oravien kuusiin rakentamia risupesä. Niiden puiden, joiden tyviltä löydettiin liito-oravan papanoita, GPS-laitteella mitattu sijainti merkittiin muistiin. Papanoiden määrä laskettiin, jos niitä oli enintään kymmenen. Suuremmat papanamäärät arvioitiin kymmenen tarkkuudella, mutta jos papanoita oli yli sata, käytettiin epätarkempaa arviota. Samoin kirjattiin tieto puulajista, puun rinnankorkeusläpimitasta sekä tieto siitä, havaittiinko puun rungolla liito-oravan virtsaamisjälkiä. Mikäli puussa oli kolo, merkittiin myös tämä muistiin. Pesäpuuksi tulkittiin järeä kuusi, jossa oli risupesä ja jonka tyveltä löytyi parisataa liito-oravan papanaa. Liito-oravareviirin keskeisin osa eli nk. ydinalue rajattiin pesäpuun, papanahavaintojen ja liito-oravalle hyvin sopivan metsän esiintymisen avulla. Tämä ydinalue vastaa luonnonsuojelulain lisääntymis- ja levähdyspaikkaa.

6.2 Tulokset ja niiden tulkinta

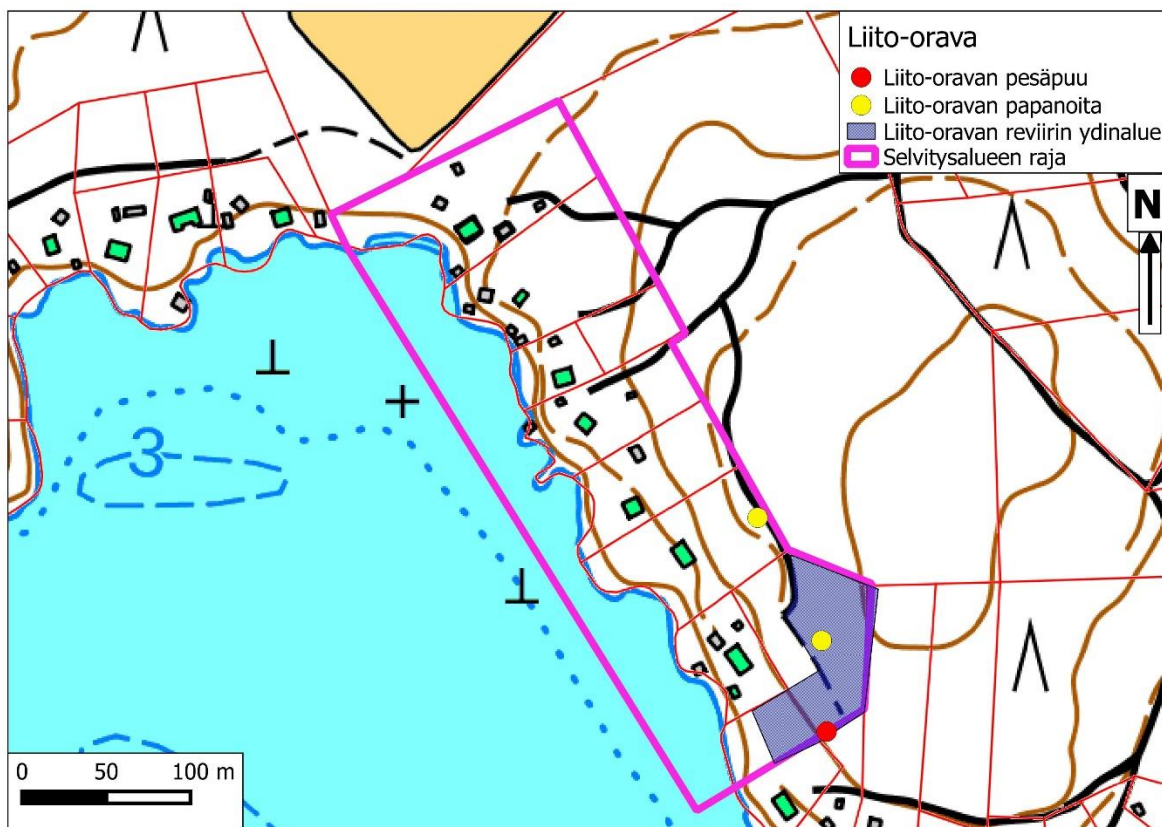
Selvitysalueelta löytyi yksi liito-oravan reviiri (Kartta 4). Se sijaitsee selvitysalueen eteläosassa rakentamattomalla tontilla. Liito-oravan papanoita löytyi kolmen kuusen tyveltä. Yksi näistä tulkittiin pesäpuuksi hyvin suuren papanamäärän (noin 200 papanaa) ja maasta havaitun risupesän perusteella. Metsä on liito-oravalle hyvin sopivaa kuusikkoa (Kuva 2), jossa kasvaa melko runsaasti haapaa. Osa haavoista on jo ehtinyt järeytyä. Lisäksi lähistöllä on kaksi varpuspöllön pönttöä, joita liito-oravat voivat käyttää. Liito-oravalle kohtuullisen hyvin sopivaa metsää on muuallakin selvitysalueella, mutta reviirin ydinalueeksi rajattiin pesäpuun sekä toisen papanapuun ympäristö. Ydinalueen ulkopuolelle jätettiin luontotyyppikuviolla 5 sijaitseva papanapuu, koska sen tyveltä löytyi vain 10 papanaa. Liito-oravat liikkuvat varmasti havaittua laajemmalla alueella, mutta ydinalue on reviirin keskeisin osa, jossa ne pesivät ja jota ne muutenkin eniten käyttävät.

Maankäyttösuositus: Karttaan 4 merkitty liito-oravareviirin ydinalue on luonnonsuojelulain tarkoittama lisääntymis- ja levähdyspaikka. Se tulee jättää rakentamatta. Erityisen tärkeää on säästää pesäpuu ympäristöineen. Lisäksi tulee huolehtia riittävien puustoyhteyksien säilymisestä ydinalueen ulkopuolelle. Tähän riittävät tarvittaessa myös yksittäiset puut,

kunhan ne eivät sijaitse pariakymmentä metriä kauempana toisistaan. Kaiken kaikkiaan turhaa puuston kaatoa on liito-oravan kannalta hyvä välttää.

Kuva 2. Liito-oravareviirin ydinaluetta luontotyyppikuviolla 6.

Kartta 4. Liito-orava.

7. MUU LAJISTO

Selvitysalueelta tai sen välittömästä lähiympäristöstä ei ole talletettu havaintoja Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämään uhanalaisten lajien esiintymätietokantaan. Tässä työssä ei liito-oravan lisäksi havaittu uhanalaisia, silmälläpidettäviä, harvinaisia tai EU:n luontodirektiivin IV-liitteen lajeja, eikä niitä koskevia havaintoja ole talletettu Laji.fi -havaintotietokantaan.

Selvitysalueella ei ole viitasammakon kutupaikoiksi sopivia pienvesiä tai ruovikoita.

8. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Selvitysalueen eteläosassa sijaitseva liito-oravareviirin ydinalue on luonnonsuojelulain tarkoittama lisääntymis- ja levähdyspaikka. Se tulee jättää rakentamatta. Erityisen tärkeää on säästää pesäpuu ympäristöineen. Lisäksi tulee huolehtia riittävien puustoyhteyksien säilymisestä ydinalueen ulkopuolelle. Tähän riittävät tarvittaessa myös yksittäiset puut, kunhan ne eivät sijaitse pariakymmentä metriä kauempana toisistaan. Kaiken kaikkiaan turhaa puuston kaatoa on liito-oravan kannalta hyvä välttää.

Selvitysalueella ei ole maankäytössä huomioitavia luontotyyppikohteita. Pesimälinnustossa ei havaittu luonnonsuojelullisesti merkittävää lajistoa.

9. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET

- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.

Lindholm, T. & Tuominen, S. 1993. Metsien puuston luonnontilaisuuden arviointi. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja A 3. 40 s.

Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehti Kustannus & Tapio. 192 s.

Pääkkönen, P. & Alanen, A. 2000. Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje. Suomen ympäristökeskuksen monisteita 188. Suomen ympäristökeskus. 128 s.

Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO -ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016-2025. Ympäristöministeriön raportteja 17/2016. 75 s.